

הישוב שלי קרית ארבע - הברז

פורים

כתב: הרב ד"ר חיים סיימונס

מהדורה נס'אית

אדר א' תשנ"ז

מכון נחמיה

למחקר תורני ולהכנת חומר לימודי

ע"ש ר' נחמיה ריכרדסון ז"ל

ת.ד. 1775 קרית ארבע

טל: 02-9961252

© כל הזכויות שמורות לחיים סיימונס. 1997

הישוב שלי קרית ארבע - הברוך

הוא אחד מהמקומות הבודדים שבו כל בני הכנסת קוראים את המגילה ביומיים פורים - דהיינו, בי"ד ובט"ו באדר.

לכן, חשוב שתבין את המקור לקיום שני ימי פורים, וגם איך לנהוג בקשר לכל המצוות של פורים בי"ד ובט"ו באדר.

כדי לעזור לך להבין וללמוד את הנושא הזה, חוברת זו כוללת תרגילים ושעשועים.

הספרים הבאים יעזרו לך בביצוע התרגילים:

חומש

מגילת אסתר

אטלס של ארץ ישראל

בהצלחה!

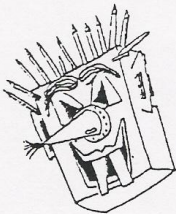
תאריכים של פורים

מהו המקור לכך שבמקומות שונים חוגגים פורים בתאריכים שונים?

קרא את הפסוקים הכאן מאגילת אסתר ופרק ט' בסופר י"ד - י"ט:

ויקהלו היהודיים אשר בשושן גם ביום ארבעה עשר לחדש אדר ויהרגו בשושן שלש מאות איש ובבזה לא שלחו את ידם. ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמד על נפשם ונוח מאיביהם והרוג בשנאייהם חמשה ושבעים אלף ובבזה לא שלחו את ידם. ביום שלושה עשר לחדש אדר ונוח בארבעה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה. והיהודיים אשר בשושן נקהלו בשלושה עשר בו ובארבעה עשר בו ונוח בחמשה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה. על כן היהודים הפרוזים הישבים בערי הפרוזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלח מנות איש לרעהו.

רס"ז: הפחים. טא"ס יו"ט"ס נפרי סומה

תרגיף

1. באיזה יום "נקהלו" כל היהודים שבמלכות אחשורוש? _____
2. באיזה יום נוסף "נקהלו" יהודי שושן? _____
3. כיצד נוהגים בזמננו ביום בו "נקהלו" כל היהודים שבמלכות אחשורוש? _____
4. מה פירוש המלים "ערי הפרוזות"? _____
5. באיזה יום בני ערי הפרוזות חגגו את פורים? _____
6. באיזה יום בני שושן חגגו את פורים? _____

העיר שושן היתה עיר מוקפת חומה, ולכן תיקנו, שבני **כל עיר** שמוקפת חומה יקיימו פורים ביום ט"ו באדר במקום ביום י"ד באדר.

באיזה תקופה צריכה העיר להיות מוקפת חומה?

נשאלת השאלה, האם העיר צריכה להיות מוקפת חומה עכשיו כדי שפורים יחול בט"ו באדר, או צריך שתהיה העיר מוקפת חומה בתאריך מסוים בעבר?

מה תקנו תי"ל כן/א?

ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תקף לקים את אגרת הפרים הזאת ....

The Royal Palace Shushan		ארמון המלך שושן
פקס : 0098-21-987654	טל : 0098-21-123456	
בשנת 14 למלך אחשורוש	בס"ד	
אחינו כל בית ישראל,		
<p>בעזרת השם יתברך, נצחנו את המן הרשע ואת המחשבות הרעות שלו. לכן, לזכר הנס הזה, קבענו שבכל שנה ושנה יהיה לבני ערי הפרוזות, יום משתה ושמחה בשם "פורים" בי"ד באדר. גם קבענו שבני ערים מוקפות חומה יחגגו "פורים" בט"ו באדר.</p>		
<p>אולם לדאבונו הרב ארץ ישראל חריבה, ולכן יהיה בזיון לארץ ישראל לקבוע שבני ערים מוקפות חומה <u>בימינו</u>, יחגגו פורים בט"ו באדר.</p>		
<p>לכן החלטנו שבני ערים שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, יחגגו פורים בט"ו באדר. קבענו מימות יהושע, מפני שהמן בא מזרע עמלק, ויהושע בן נון היה הראשון שנלחם בו עמלק.</p>		
<p>אנו מתפללים שמכה לשוב מגלות בבל לארץ ישראל ושנמכה לראות בניית בית המקדש השני בקרוב בימינו, אמן.</p>		
<p>מרדכי ואסתר כהסכמת אנשי כנסת הגדולה</p>		
<p>העתקים: המלך אחשורוש אנשי כנסת הגדולה</p>		

תרגילים

1. היכן כתוב במגילת אסתר שמעשה פורים התרחש בתקופת גלות בבל? _____
2. היכן כתוב שיהושע נלחם בעמלק? _____

חברון עיר מקלט

ערי מקלט אינן מוקפות חומה.
העיר **חברון** היתה אחת מערי המקלט.

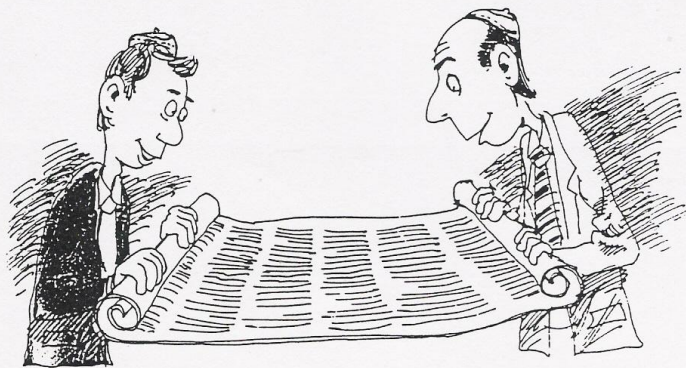
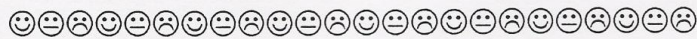
וידבר ה' אל יהושע לאמר. דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי המקלט אשר דברתי אליכם ביד משה ... ויקדשו את קדש בגליל בהר נפתלי ואת שכם בהר אפרים ואת קרית ארבע היא חברון בהר יהודה. (יהושע כ' 3-6, ז')

תרגילים

1. באיזה תקופה הפכה העיר חברון להיות עיר מקלט? _____
2. מה היה תפקידה של עיר מקלט? _____
3. מדוע, לדעתך, לא היתה עיר מקלט מוקפת חומה? _____

אם העיר חברון היתה עיר מקלט, איך יכול להיות שהעיר היתה מוקפת חומה?!

התשובה היא שהיתה חומה מסביב לחברון בזמן יהושע, ורק בזמן שהעיר הפכה להיות עיר מקלט, פרצו את החומות.

קריאת מגילה בקרית ארבע - חברון!!!

יומיים פורים בחברון

מפני שהעיר חברון היתה מוקפת חומה בזמן יהושע, צריכים לחוג פורים רק בט"ו באדר!!

אם כן, מדוע אנו חוגגים יומיים - כי"ד כאדר ובט"ו באדר?

התשובה היא שיהושע חי לפני כ-3,300 שנה, ואנו לא יודעים בודאות מיקום חומת חברון בימיו. אמנם הארכיאולוגים אומרים שמיקום החומה היה **בתל רומיידה**, אבל יש ספק בדבר.

לפי הגמרא, במקרים של ספק, חוגגים יומיים פורים - בי"ד ובט"ו באדר.

במספר ערים בארץ, מפני הספק בידיעת מיקום החומה או מפני ספקות אחרות, חוגגים יומיים פורים.

בין הערים הללו נכללות:

חברון

שכם

טבריה

צפת

לוד

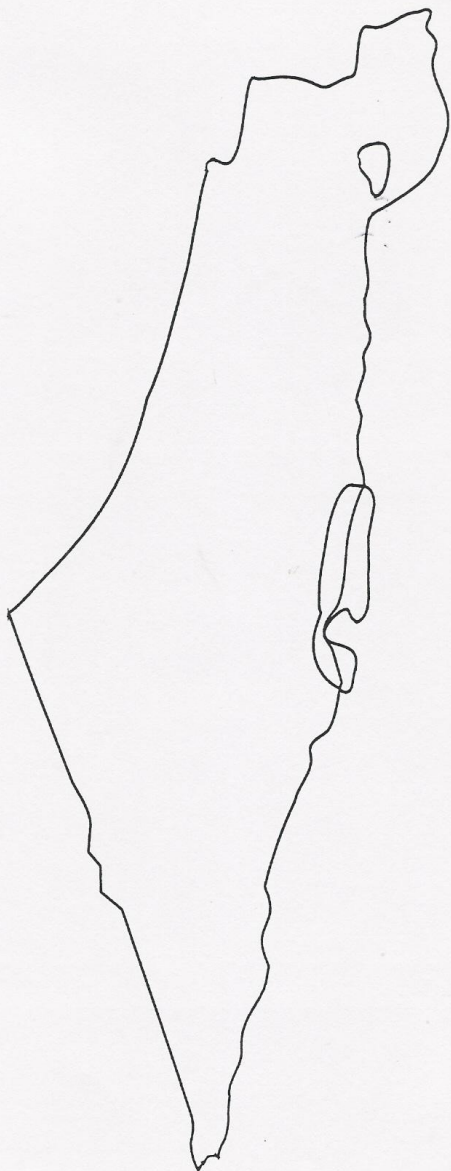
עזה

יפו

(רק בירושלים אין שום ספק ולכן חוגגים פורים רק בט"ו באדר.)

ת ר ג י ל

בעזרת אטלס סמך על המפה את מיקום הערים הללו שהן ספק מוקפות חומה.

יש גם בחוץ לארץ ערים שבהן חוגגים יומיים פורים

בין הערים הללו נכללות:

איזמיר בתורקיה

פראג בצ'כיה

בומביי בהודו

באלך באפגניסטן

דמשק בסוריה

ארס צובה (חלב) בסוריה

בגדאד בעיראק

שלוניקי ביוון

קושטא (איסטנבול) בתורקיה

תרגיל

מדוע אין ערים באמריקה או באוסטרליה שבהן חוגגים יומיים פורים? _____

תפוזרת ערים ספק מוקופת חומה

בתפוזרת הבאה תמצא שמות של "ערים ספק מוקופת חומה" בארץ ובחוץ לארץ. כל הערים הללו מוזכרות בחוברת זו. שם כל עיר מופיע במשבצות רצופות. השמות כתובים מימין לשמאל, משמאל לימין, מלמעלה למטה, מלמטה למעלה ובאלכסון.

ק	ר	י	ת	א	ר	ב	ע	ה	ב	ר	ו	נ
צ	ת	ט	פ	ב	ס	ע	ז	ג	נ	ר	ש	א
פ	ש	ל	צ	ה	ש	י	ד	ה	ד	ע	ק	ש
ה	ב	ו	צ	מ	ר	א	ז	ר	ט	ז	א	ל
ו	ה	ט	פ	צ	ד	י	ל	ק	מ	ה	נ	ו
מ	י	צ	ע	ק	פ	ז	מ	ג	כ	ס	ק	נ
ז	ש	ר	ב	ע	צ	מ	ה	ק	פ	ו	ש	י
ו	ס	א	ש	ב	י	ז	פ	ש	י	ת	ק	ק
נ	ל	י	ב	ה	י	ר	ב	ט	ע	י	ל	י
כ	ו	ז	פ	ג	מ	כ	א	פ	כ	ב	ט	ק
פ	ד	י	ר	ט	ח	ב	נ	ק	ל	מ	כ	ש
ת	ק	ע	א	ד	י	פ	ו	ט	ג	ו	ב	מ
ו	א	מ	ג	י	ו	ט	ג	פ	ש	ב	ת	ד

"סמוך ונראה"

מקומות כמו מערת המכפלה, שכונת אברהם אבינו, בית רומנו, בית הדסה, קרית ארבע ורמת ממרא לא היו בתוך החומות של חברון.

אם כן, מדוע באקומות הללו חוגגים פורים יומיים?

בגמרא כתוב שגם במקומות ש"סמוך" או "נראה" לעיר מוקפת חומה, חוגגים פורים בט"ו באדר. פירוש הדבר: אם המקום הוא קרוב לעיר מוקפת חומה אפילו לא רואים אותה, וגם מקום שהוא רחוק, אולם רואים את העיר מוקפת חומה, מקיימים פורים ביום ט"ו באדר.

המקומות בחברון שהזכרנו לעיל וגם קרית ארבע ורמת ממרא נחשבים בדין "סמוך ונראה". לכן, כמו שחוגגים יומיים פורים בתוך שטח החומה העתיקה של חברון, כך גם במקומות הנזכרים לעיל חוגגים יומיים.

זה היה המנהג ברובע היהודי בחברון בכל הדורות עד פרעות תרפ"ט.

האם אתה רואה את קרית ארבע מפה?

פורים עם חידוש הישוב היהודי בחברון

מתנחלי חברון הגיעו לחברון בערב פסח תשכ"ח - פחות משנה לאחר מלחמת ששת הימים. הפורים הראשון של המתנחלים היה בשנת תשכ"ט, **והם נהגו כמסורת חברון לחגוג יומיים.**

בבוקרם של שני ימי הפורים, הלכו המתנחלים מבנין הממשל הצבאי - (המקום שבו הם גרו באותה התקופה) - למערת המכפלה כדי להתפלל שחרית ולקרוא את המגילה. התפילה וקריאת המגילה התקיימו באולם יצחק בין קברי יצחק אבינו ורבקה אמנו. חשוב לציין שאף על פי שבשנים לאחר מלחמת ששת הימים היו הגבלות בשעות שבהן הותר ליהודים להכנס למערת המכפלה, לא הגבילו את היהודים מלהתפלל באולם יצחק באותן השעות.

זו היתה הפעם הראשונה לאחר מאות שנים שהמגילה נקראה בתוך מערת המכפלה.

הרב משה לוינגר קורא את המגילה בפורים תשכ"ט באולם יצחק. לימינו עומד חיים סיימונס.

שמחת פורים תשכ"ט של מתנחלי חברון בבנין הממשל הצבאי בחברון.

המצוות של פורים בקרית ארבע ובחברון

לקט הלכות פורים ע"י רב העיר הרב דב ליאור חולק לתושבי קרית ארבע וחברון.

ת ר ג י א

לפי פסקי הרב ליאור, מלא את הטבלה הבאה ב"כן" או "לא"

ה מצוה	י"ד באדר	ט"ו באדר
קריאת המגילה בלילה		
אמירת ברכת קריאת המגילה בלילה		
קריאת המגילה ביום		
אמירת ברכת קריאת המגילה ביום		
משלוח מנות		
מתנות לאביונים		
סעודת פורים		
"על הנסים" בתפילת עמידה		
"על הנסים" בברכת המזון		
קריאת התורה		

חייבים או לא חייבים?

לפניך שני טורים: בטור הימני, ימי הפורים (י"ד ו-ט"ו באדר). בטור השמאלי, סמלים השייכים לימי הפורים. עקוב באצבעך אחר כל קו מהתאריך אל הסמל, ורשום בשורה הריקה: "חייבים" או "לא חייבים", לפי הדוגמא הראשונה.
(הערה: לפי פסקי הרב ליאור)

	<p>חייבים י"ד</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>י"ד</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>י"ד</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
	<p>ט"ו</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

פורים .... לחברון בלבד

לפי ההלכה בני העיר יכולים לתגוג פורים ביום שנעשה להם נס. יש מספר ערים שתקנו פורים מקומי ביום שהיה נס באותה העיר. **אחת מהערים הללו היא חברון.**
קרא את האגדה הכא וענה על השאלות.

פורים של חלון

בשנת תקע"ד, לערך, שלט בחברון פחה אכזרי ואוהב בצע. ויהי היום ויקרא את ראשי העדה היהודית ויאמר להם: בעוד שלושה ימים חייבים אתם להביא חמשים אלף גרושים, ואם אין - מחציתכם אשורף באש, והנשארים אמכור לעבדים. ויהי כאשר הודיעו הראשים את הדבר הזה לבני עדתם, וימת לבם, כי עניים היו, ומאין יקחו את הממון הרב? קראו הרבנים לצום ויקהלו כולם לבית הכנסת לשפוך שיחם לפני ה', ויחליטו לצום שלושה ימים רצופים, לילה ויום, ולהביא בכתב את דבר הגזירה לפני ישני מערת המכפלה. ויכתבו על הגליון, וישחדו את שומר המערה לקשור את בקשתם בחוט ולשלשלה לתוך המערה, דרך הארובה שבכיפה, עד מקום הקבר.

ויהי בחצי הלילה ויעור הפחה כאיש שיעירוהו לפתע משנתו, וירא והנה שלושה אנשים זקנים נצבים עליו ומראיהם נורא. וידרשו מאתו חמשים אלף גרושים ואם אין - ימיתוהו כרגע. נבהל הפחה מאוד, ירד מעל מיטתו, הוציא מתוך ארגזו כיס מלא מטבעות זהב וכסף ויתנהו בידם, וגם את רביד הזהב שבצוואר אשתו נתן להם להשלים חמשים אלף הגרושים. ויהי ביום השלישי בבוקר, ויבואו חיילי הפחה לחצר היהודים לגבות את המס שהטיל עליהם הפחה. ויהי בדופקם בדלת וימהר השמש לפתוח להם, ובגשתו אל הדלת נכשלו רגליו בכיס מלא דינרים, ויהי בהתכופפו וירא בשיפולי הדלת כעין חלון קטן, ויבן כי יד נעלמה פתחה את החלון כדי להכניס דרכו את הכיס.

מיהר השמש לקחת את הכיס לבית הכנסת, וישוב ויפתח את דלת החצר. פתחו היהודים את הכיס וימצאו בו סכום הכסף שדרש הפחה, בדיוק. רבתה אז שמחתם מאוד וימהרו אל בית הפחה, למסור לידו את הכיס ואת הרביד. והפחה, בהכירו כי לו המה, השתומם ויקרא: "אכן לא ינום ולא יישן שומר ישראל!" ויפן אל הפרנסים ויאמר "דעו, הכיס ושבתוכו לי הוא, ואותו לקחו ממני הלילה שלושה האבות למען הציל נפשי מחטוא. ועתה, בראותי כי בגללכם חרדו אברהם, יצחק ויעקב את כל החרדה הזאת, ולמענכם קמו מקברותיהם, אמרתי, כבוד אכבדכם גם אני, וגזירתי בטילה מעתה והכסף הזה נתון לכם. ואתם, שאו רינה ותפילה להצילני מרעה כל ימי".

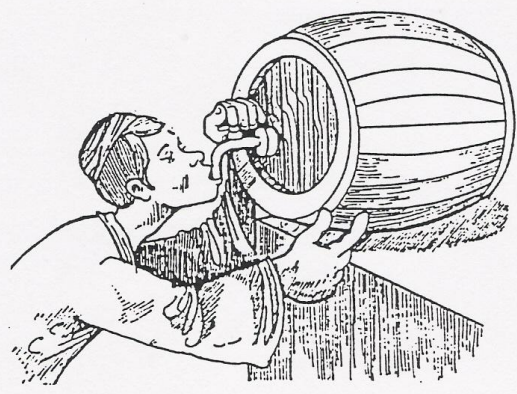
ולזכר הנס הזה, קבעו להם בני חברון את יום י"ד בטבת, הוא יום המעשה, ליום חג בכל שנה ושנה, שאותו הם קוראים בשם "פורים של חלון". ביום זה אינם אומרים נפילת אפים ותחנונים, והמהדרים שבהם שובתים גם ממלאכה.

מתוך "דעת" כרך 6' אאת ר' אברהם אלון וספר חכונ'

תרניף

1. לפני כמה שנים התרחש המעשה הנ"ל? _____
2. במשך כמה זמן צמו יהודי תברון? _____
3. היכן מופיע צום דומה במגילת אסתר? _____
4. מה דרש הפתח שימסרו לו יהודי תברון? _____
5. מהו הדבר הנוסף שמסרו לו היהודים? _____
6. מי היו שלושת האנשים הזקנים? _____
7. מדוע קראו ליום האירוע הזה "פורים של חלון"? _____
8. מהו התאריך של "פורים של חלון"? _____
9. כיצד ציינו יהודי תברון את יום "פורים של חלון" לדורות? _____

מיחייב איניש לבסומי בפוריא.... (מגילה ז:): פירוש רש"י: להשתכר בין
 ליום או ליואית בקרית ארבע - חכרון?!!

"פורים תורה"

כתיבת "פורים תורה" אינה רעיון חדש. כבר לפני כ-900 שנה, רבינו שמחה, שהיה תלמיד של רש"י, הביא בחיבורו "מחזור ויטרי" פיוט לתפילת ערבית של פורים בשם "ליל שיכורים".

קטע מכתב-יד של "ליל שיכורים" ב"מחזור ויטרי". קטע זה נכתב לפני כ-700 שנה ("ליל שיכורים" הוא מבוסס על הפיוט "ליל שימורים" שאותו אומרות מספר קהילות אשכנזיות בתפילת ערבית של יום טוב ראשון של פסח).

אנן נסיים אט קצת "פורים תורה" הקשור אן אן fe 1111

שאלה מהרב גפילטע פיש:
למה מקיימים שני ימי פורים בחברון ובקרית ארבע?

תשובה מהארמו"ר משושן, הרב התול בן-יודן:
השם "חברון" בא מהמלה "חיבור". מזה לומדים שמחברים יום י"ד באדר עם יום המחרת. אולם, נשאלת השאלה, איך אנו יודעים שיום הפורים מחובר רק ליום המחרת ולא למספר ימים הבאים אחריו? כתוב בתורה: "וחמש יריעות חבדת אשה אל אחותה". מזה לומדים שחיבור הוא רק אחת (אשה) אל אחת (אחותה). ולכן יום י"ד באדר מחובר רק לט"ו באדר, וחוגגים רק שני ימי פורים בחברון, ולא יותר.

בקשר לקרית ארבע, כתוב ב"תוספות חכמי חלם": "אל תקרא קרית ארבע אלא קריאת ארבע". מזה לומדים שבקרית ארבע קוראים את המגילה ארבע פעמים - דהיינו פעמיים ביום י"ד באדר ופעמיים ביום ט"ו באדר.

וכל המרבה להשתכר בין שני ימי הפורים בקרית ארבע - חברון הרי זה משוכר.

פויק אדע!